

**REPUBLIKA SRPSKA
VLADA**

NACRT

**ZAKON
O DRUŠTVENOM PREDUZETNIŠTVU
REPUBLIKE SRPSKE**

Banja Luka, april 2021. godine

**ZAKON
O DRUŠTVENOM PREDUZETNIŠTVU
REPUBLIKE SRPSKE**

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se pojam, ciljevi i načela društvenog preduzetništva, uslovi i postupak za sticanje statusa društvenog preduzeća, vođenje registra društvenih preduzeća, zadaci i način rada Savjeta za razvoj društvenog preduzetništva, nadzor i druga pitanja od značaja za društveno preduzetništvo u Republici Srpskoj.

Član 2.

Cilj ovog zakona je korišćenje potencijala društvenog preduzetništva radi održivog ekonomskog i društvenog rasta i razvoja Republike Srpske.

Član 3.

(1) Razvoj društvenog preduzetništva zasniva se na sljedećim načelima:

1) uključenosti i transparentnosti koja se odnosi na učešće zainteresovanih strana u kreiranju politika i strateških pravaca razvoja društvenog preduzetništva, a svi podaci, rezultati i ocjene efekata podrške društvenim preduzećima su transparentni i dostupni javnosti,

2) participativne demokratije koja podrazumijeva da u društvenim preduzećima prilikom odlučivanja, pored nosilaca vlasničke strukture, učestvuju i zaposleni,

3) tržišne održivosti društvenih preduzeća koja poslujući u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima kontinuirano održavaju likvidnost,

4) socijalne inkluzije koja omogućava da lica koja su u riziku od siromaštva i društvene isključenosti dobiju mogućnost i sredstva koja su potrebna za puno učešće u ekonomskom, društvenom i kulturnom životu, ali i dostizanju životnog standarda i blagostanja, koji se smatraju prihvatljivim u društvu u kojem žive i na taj način osigurava veće učešće građana u donošenju odluka, što utiče na njihove živote i ostvarenje osnovnih prava,

5) zaštite životne sredine koja podrazumijeva da društvena preduzeća u svim poslovnim aktivnostima obezbjeđuju zaštitu i očuvanje životne sredine,

6) uravnoteženosti razvoja koji se odnosi na brži ekonomski razvoj nerazvijenih i izrazito nerazvijenih jedinica lokalne samouprave,

7) sinergično djelovanje obuhvata udruženo i zajedničko djelovanje javnog i privatnog sektora društva radi povećanja efikasnosti u oblasti društvenog preduzetništva.

(2) Gramatički izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu za označavanje muškog ili ženskog roda podrazumijevaju oba pola.

Član 4.

(1) Društveno preduzeće je pravno lice (privredno društvo, fondacija, udruženje građana, zadruga, ustanova) koje obavlja privrednu djelatnost, a od čega posebnu korist ostvaruje uža ili šira društvena zajednica.

(2) Društveno preduzeće korisnicima svojih proizvoda i usluga obezbjeđuje ove proizvode i usluge bez diskriminacije po bilo kojem osnovu.

(3) Na sva pitanja koja nisu uređena ovim zakonom primjenjuju se odredbe posebnih propisa koji se odnose na organizaciju i rad određene pravne forme pravnog lica.

Član 5.

(1) Društveno preduzetništvo je organizovana privredna djelatnost koja se zasniva na tržišnim principima, a radi ispunjavanja društvenih ciljeva, odnosno stvaranja mogućnosti za rješavanje socijalnih, zdravstvenih, kulturnih, ekonomskih, ekoloških ili drugih društvenih problema pojedinih grupa građana, uže ili šire zajednice, kao i sprečavanja nastajanja i otklanjanje posljedica društvene isključenosti i jačanja društvene solidarnosti i kohezije.

(2) Društvena misija označava društvene ciljeve i rezultate, koju svojim poslovanjem ostvaruje društveno preduzeće i koja služi interesima uže ili šire društvene zajednice.

(3) Društveni cilj je usmjeren na ispunjavanje društvenih i socijalnih interesa uže ili šire zajednice.

(4) Društvenu misiju društveno preduzeće ostvaruje na jedan od sljedećih načina:

1) zapošljavanjem kategorija lica koja se teže zapošljavaju dok im traje navedeni status, i to:

1. lica koja su nezaposlena preko tri godine, lica starija od 50 godina, djeca poginulih boraca, lica sa invaliditetom, ratni vojni invalidi i demobilisani borci, civilne žrtve rata, lica koja su bila žrtve u krivičnim postupcima, pripadnici nacionalnih manjina, trudnice i samohrani roditelji, lica sa društveno neprihvatljivim ponašanjem, žrtve zloupotrebe psihoaktivnih supstanci, žrtve nasilja u porodici, žrtve trgovine ljudima i lica u stanju socijalne potrebe zbog siromaštva, pretrpljene elementarne nepogode, ratnog stradanja, izbjeglištva, migracije, repatrijacije, smrti jednog ili više članova porodice, dugotrajnog liječenja, izdržavanja kazne, otpusta iz ustanova ili drugih nepredvidivih okolnosti,

2. ostalih lica koja su u kategoriji lica koja se teže zapošljavaju u skladu sa propisima kojim se uređuje oblast zapošljavanja,

2) obavljanjem poslova u bilo kojoj djelatnosti kojim se ostvaruju društveni ciljevi,

3) finansiranjem projekata pravnih lica kojim se ostvaruju društveni ciljevi.

Član 6.

(1) Za društvena preduzeća koja posluju u formi privrednih društava ili poljoprivrednih zadruga dio dobiti koja se isplaćuju vlasnicima ne može biti veći od 51% dobiti.

(2) Za dio dobiti koji se ne isplaćuje u skladu sa stavom 1. ovog člana, privredno društvo i poljoprivredna zadruga dužni su da sačine plan reinvestiranja ili plan finansiranja društvene misije.

Član 7.

(1) Uslovi za sticanje statusa društvenog preduzeća su:

1) da je registrovano kao pravno lice,

2) da ima sjedište na teritoriji Republike Srpske,

3) da u odnosu na ukupan broj zaposlenih u radnom odnosu ima najmanje 30% lica koja pripadaju kategoriji lica koja se teže zapošljavaju iz člana 5. stav 4. tačka 1) ovog zakona, ukoliko društvenu misiju ostvaruju na osnovu zapošljavanja,

4) da je osnovano s ciljem ostvarivanja društvene misije,

5) da se poslovanje zasniva na ograničenju u raspodjeli ostvarene dobiti,

6) da zaposleni učestvuju prilikom razmatranja odluka za čije je donošenje neophodno pribavljanje njihovog mišljenja u skladu sa ovim zakonom,

7) da je jasno izražena društvena misija.

(2) Subjekti iz javnog sektora mogu u društvenom preduzeću imati do 49% vlasničkog udjela.

(3) Javna preduzeća i javne ustanove ne mogu steći status društvenog preduzeća.

Član 8.

(1) Zahtjev za sticanje statusa društvenog preduzeća podnosi se Ministarstvu privrede i preduzetništva (u daljem tekstu: Ministarstvo).

(2) Uz zahtjev iz stava 1. ovog člana dostavljaju se:

1) rješenje o registraciji nadležnog suda ili drugog nadležnog organa,

2) osnivački akt ili statut,

3) plan poslovanja.

(3) Osnivački akt ili statut obavezno sadrži odredbe kojim se potvrđuje ispunjenje uslova iz člana 7. stav 1. t. 4) do 6) ovog zakona, a plan poslovanja sadrži dio kojim se potvrđuje da je jasno izražena društvena misija.

(4) Plan poslovanja je dokument koji sadrži elemente poslovanja za budući period i obuhvata osnovne podatke o društvenom preduzeću, o tržištu (kupci, dobavljači i konkurencija), plan prodaje i marketing plan, projekciju troškova i potrebnih ulaganja, očekivane finansijske rezultate, plan novčanih tokova, procjenu rizika, organizaciju poslovanja i plan raspodjele dobiti.

(5) U slučaju kada društveno preduzeće društvenu misiju ostvaruje na osnovu zapošljavanja, pored dokumenata iz stava 2. ovog člana dostavljaju se i ugovori o radu za sve zaposlene, kao i dokaz da je najmanje 30% radnika iz kategorije lica koja se teže zapošljavaju.

(6) Pored dokumenata iz stava 2. ovog člana, dostavlja se i kopija odobrenja ili saglasnosti nadležnog organa ukoliko su neophodni za obavljanje određene vrste djelatnosti.

(7) Rok za odlučivanje po zahtjevu iz stava 1. ovog člana je 30 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva.

(8) Ministarstvo u svrhu provjere ostvarivanja društvene misije na način propisan u članu 5. stav 4. t. 1) i 2) ovog zakona, po službenoj dužnosti, pribavlja mišljenje nadležnog ministarstva o navedenim društvenim ciljevima.

(9) Ministar privrede i preduzetništva (u daljem tekstu: ministar) donosi Pravilnik o sadržaju i obliku zahtjeva za sticanje statusa društvenog preduzeća.

Član 9.

(1) Ako su ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom, ministar donosi rješenje o sticanju statusa društvenog preduzeća.

(2) U slučaju da se u postupku utvrdi da nisu ispunjeni uslovi, ministar donosi rješenje o odbijanju zahtjeva za sticanje statusa društvenog preduzeća.

(3) Rješenja iz st. 1. i 2. ovog člana su konačna i protiv njih se može pokrenuti upravni spor kod nadležnog suda.

Član 10.

(1) Ministarstvo vodi Registar društvenih preduzeća (u daljem tekstu: Registar), u koji se upisuju društvena preduzeća.

(2) Registar sadrži dokumente i podatke kojima se dokazuje ispunjenost uslova za sticanje statusa društvenog preduzeća u skladu sa ovim zakonom, kao i svaka naknadna promjena dokumenata i podataka.

(3) Društveno preduzeće je obavezno obavijestiti Ministarstvo o svakoj promjeni podataka koji su upisani u Registar, a najkasnije u roku od pet dana od dana nastupanja promjene.

(4) Ministar donosi Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra.

Član 11.

(1) Status društvenog preduzeća prestaje:

1) prestankom rada društvenog preduzeća,

2) odlukom društvenog preduzeća da prestane obavljati djelatnosti u svrhu ostvarivanja društvene misije.

(2) Društveno preduzeće može donijeti odluku iz stava 1. tačka 2) ovog člana pod uslovom da je realizovalo sve ugovore, odnosno projekte na osnovu kojih je ostvarilo prava na novčana i nenovčana sredstva.

(3) U slučaju iz stava 2. ovog člana društveno preduzeće podnosi Ministarstvu zahtjev za prestanak statusa društvenog preduzeća, u kojem obavezno navodi oznaku ugovora i projekata sa organizacijama ili institucijama kod kojih je ostvarilo pravo na novčana ili nenovčana sredstva.

(4) Uz zahtjev iz stava 3. ovog člana društveno preduzeće dostavlja odluku društvenog preduzeća o prestanku obavljanja djelatnosti u svrhu ostvarivanja društvene misije.

(5) Ministar donosi rješenje o prestanku statusa i brisanju iz Registra u sljedećim slučajevima:

1) nakon dobijanja dokaza o nastupanju činjenice iz stava 1. tačka 1) ovog člana,

2) ako su ispunjeni uslovi iz st. 2. i 3. ovog člana.

(6) U slučaju da nisu ispunjeni uslovi iz st. 2. i 3. ovog člana, ministar donosi rješenje o odbijanju zahtjeva za prestanak statusa društvenog preduzeća.

Član 12.

(1) Društveno preduzeće koje ne posluje u skladu sa odredbama ovog zakona i internim aktima u vezi sa ostvarivanjem svoje društvene misije, raspodjelom dobiti ili obavezom donošenja plana poslovanja sa izraženom društvenom misijom Ministarstvo poziva da uskladi svoje poslovanje u roku koji ne može biti duži od 90 dana.

(2) Za društveno preduzeće koje ne uskladi svoje poslovanje u roku iz stava 1. ovog člana ministar donosi rješenje o prestanku statusa i brisanju iz Registra.

(3) Pravno lice koje je izgubilo status društvenog preduzeća na način iz stava 2. ovog člana gubi sve pogodnosti koje su u vezi sa tim statusom i dužno je da vrati organima uprave i jedinicama lokalne samouprave budžetska novčana sredstva, kao i drugu imovinu dobijenu

na osnovu tog statusa, ako je njihov povrat predviđen u ugovorima, odnosno odlukama čije važenje nije isteklo u momentu prestanka statusa društvenog preduzeća.

(4) Rješenje iz stava 2. ovog člana je konačno i protiv njega se može pokrenuti upravni spor kod nadležnog suda.

(5) Ministarstvo na internet stranici objavljuje rješenja o prestanku statusa i brisanju iz Registra, a o prestanku statusa obavještava i ugovorne strane sa kojim pravno lice kojem je prestao status ima zaključene ugovore.

Član 13.

(1) Mišljenje zaposlenih radnika se obavezno pribavlja prilikom odlučivanja o sljedećim pitanjima:

- 1) raspodjeli neto dobiti društvenog preduzeća,
- 2) sticanju ili raspolaganju imovinom velike vrijednosti u skladu sa propisom kojim se uređuje rad privrednih društva,
- 3) prestanku poslovanja kao društveno preduzeće.

(2) Osnivačkim aktom ili statutom društvenog preduzeća uređuje se rok u kojem je neophodno pribaviti mišljenje iz stava 1. ovog člana, kao i postupak njegovog pribavljanja, a koji se može ostvariti putem sindikalnog izjašnjavanja, izjašnjavanja putem savjeta radnika, na plenarnom sastanku svih zaposlenih radnika ili na neki drugi način.

(3) Osnivačkim aktom ili statutom djelokrug učešća zaposlenih radnika društvenog preduzeća može se proširiti i na učešće u odlučivanju o drugim pitanjima iz poslovanja društvenog preduzeća.

Član 14.

Društveno preduzeće je obavezno da sve svoje finansijske i poslovne izvještaje i planove, kao i dokumente o organizacionoj i vlasničkoj strukturi, organima upravljanja u preduzeću, donesene odluke i druge interne akte društvenog preduzeća učini dostupnim javnosti putem svoje internet stranice, osim dokumenata koje društveno preduzeće označi kao poslovnu tajnu.

Član 15.

(1) Društveno preduzeće dostavlja Ministarstvu sve poslovne i finansijske planove i izvještaje, odluke o raspodjeli dobiti, plan reinvestiranja ili finansiranja iz dobiti, odluke i izvještaje o ostvarivanju društvene misije preduzeća i demokratskog učešća u odlučivanju, ali i druge podatke od značaja za praćenje primjene ovog zakona.

(2) Društveno preduzeće u izvještaju o ostvarivanju društvene misije preduzeća navodi ugovore i projekte na osnovu kojih je ostvarilo pravo na novčana i nenovčana sredstva.

(3) Društveno preduzeće dužno je da čuva sve ugovore, projekte i ostalu dokumentaciju na osnovu koje je ostvarilo pravo na novčana ili nenovčana sredstva, najmanje pet godina od dana ispunjenja svih obaveza u skladu sa ovim aktima.

(4) Akti iz stava 1. ovog člana dostavljaju se redovno, na godišnjem nivou, do kraja prvog kvartala tekuće godine za prošlu godinu ili vanredno po zahtjevu Ministarstva.

Član 16.

Savjet za razvoj društvenog preduzetništva Republike Srpske (u daljem tekstu: Savjet) jeste savjetodavno tijelo Vlade Republike Srpske (u daljem tekstu: Vlada), koje prati stanje u oblasti društvenog preduzetništva s ciljem unapređivanja njegovog razvoja.

Član 17.

Zadaci Savjeta su da:

- 1) promovira značaj i načela razvoja društvenog preduzetništva,
- 2) analizira poslovno okruženje i predlaže Vladi pravce razvoja društvenog preduzetništva i potrebne mjere, planove i programe za njihovo sprovođenje,
- 3) razmatra efekte preduzetih mjera pri sprovođenju načela razvoja društvenog preduzetništva,
- 4) daje prijedloge i sugestije u postupku donošenja propisa u oblasti društvenog preduzetništva,
- 5) daje prijedloge i sugestije o neophodnim finansijskim pogodnostima za razvoj društvenog preduzetništva,
- 6) inicira i pomaže u aktivnostima između zainteresovanih strana u okviru društvenog preduzetništva,
- 7) daje prijedloge i sugestije o projektima iz oblasti društvenog preduzetništva,
- 8) donosi poslovnik o svom radu,
- 9) jednom godišnje podnosi Vladi izvještaj o svom radu,
- 10) razmatra i druga pitanja od značaja za oblast društvenog preduzetništva.

Član 18.

- (1) Savjet se sastoji od 16 članova, koje imenuje Vlada na period od četiri godine.
- (2) Savjet čini po jedan predstavnik Ministarstva privrede i preduzetništva, Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite, Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstva finansija, Privredne komore Republike Srpske, Razvojne agencije Republike Srpske, Saveza opština i gradova Republike Srpske, reprezentativnog sindikata na nivou Republike Srpske, reprezentativnog udruženja poslodavaca na nivou Republike Srpske i po tri predstavnika društvenih preduzeća i nevladinih organizacija čija djelatnost je u oblasti društvenog preduzetništva.
- (3) Predstavnici drugih institucija, organizacija i stručna lica mogu, po pozivu, učestvovati u radu Savjeta, ali bez prava glasa.
- (4) Predsjednika i zamjenika predsjednika biraju članovi Savjeta.
- (5) Članovi Savjeta ne primaju naknadu za svoj rad.
- (6) Administrativne i stručno-tehničke poslove za potrebe Savjeta obavlja Ministarstvo.
- (7) Predstavnike društvenih preduzeća i nevladinih organizacija Ministarstvo bira na osnovu javnog poziva za akreditovanje za rad u Savjetu, u kojem se detaljnije definišu uslovi za izbor članova.

Član 19.

- (1) Strateški okvir za društveno preduzetništvo u Republici Srpskoj čine svi strateški dokumenti koji prepoznaju društveno preduzetništvo kao način za unapređenje položaja lica iz člana 5. stav 4. tačka 1) ovog zakona, ali i kao priliku za rast i razvoj društvenog preduzetništva, inovativnosti, preduzetničkih vještina i uravnoteženog razvoja Republike Srpske.

(2) Vlada donosi Strategiju razvoja društvenog preduzetništva u Republici Srpskoj.

Član 20.

(1) Društveno preduzeće može ostvariti pravo na posebne poreske i carinske povlastice i oslobođanja na način kako je to propisano posebnim propisima o porezu, carinama i doprinosima.

(2) Društveno preduzeće može ostvariti pravo i na posebne pogodnosti i oslobođanja od drugih vrsta naknada, taksi ili članarina na način kako je to propisano posebnim zakonskim ili podzakonskim propisima.

(3) Društveno preduzeće koje zapošljava lica sa invaliditetom u skladu sa posebnim propisom o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom može ostvariti pravo na posebne pogodnosti i oslobođanja u skladu sa tim propisom.

Član 21.

(1) Društvena preduzeća su od posebnog interesa za Republiku Srpsku i jedinice lokalne samouprave, koje ih aktivno podržavaju mjerama ekonomske i socijalne politike u ostvarivanju njihove društvene misije.

(2) Republika Srpska i jedinice lokalne samouprave mogu aktivno podržavati osnivanje i poslovanje društvenih preduzeća integrišući u svoje strateške dokumente razvojnog i inkluzivnog karaktera konkretne mjere infrastrukturne, administrativne, finansijske, promotivne, obrazovne i druge vrste podrške.

(3) Jedinice lokalne samouprave mogu organizovati kontakt tačku za društveno preduzetništvo, koja bi bila u funkciji povezivanja društvenih preduzeća i predstavljanja infrastrukture za društveno preduzetništvo potencijalnim investitorima.

(4) Kontakt tačka na nivou Republike Srpske za društveno preduzetništvo je Ministarstvo.

Član 22.

(1) Za obavljanje poslova finansijske podrške osnivanja i poslovanja društvenih preduzeća, Republika Srpska ili jedinica lokalne samouprave može osnovati Fond za društveno preduzetništvo u skladu sa propisom o sistemu javnih službi (u daljem tekstu: Fond).

(2) Dvije ili više jedinica lokalne samouprave mogu da osnuju zajednički Fond pod uslovima koje sporazumno utvrde nadležni organi jedinica lokalne samouprave.

(3) Odlukom o osnivanju Fonda uređuju se djelatnost i poslovi Fonda, uslovi pod kojima posluje Fond, prava i obaveze osnivača u upravljanju Fondom, sredstva kojima raspolaže, izvori sredstava i uslovi plasmana, potencijalni korisnici i druga pitanja od značaja za rad i poslovanje Fonda.

Član 23.

(1) Upravni nadzor nad primjenom ovog zakona i na osnovu njega donesenih propisa vrši Ministarstvo.

(2) Inspekcijски nadzor nad primjenom ovog zakona vrši Republička uprava za inspekcijske poslove, u skladu sa odredbama ovog zakona i propisom kojim se uređuje postupak inspekcijskog nadzora.

(3) Inspekcijски nadzor, koji vrše inspektori u okviru svoje oblasti nadzora, odnosi se na nadzor nad poslovanjem društvenog preduzeća, odnosno kontrolu posjedovanja rješenja o

sticanju statusa društvenog preduzeća i ispunjenost uslova za održavanje statusa društvenog preduzeća u skladu sa odredbama ovog zakona.

(4) O svim preduzetim mjerama i aktima donesenim prilikom inspekcijskog nadzora u skladu sa stavom 3. ovog člana inspektor obavještava Ministarstvo.

Član 24.

(1) Novčanom kaznom od 2.000 KM do 6.000 KM kazniće se za prekršaj privredno društvo i poljoprivredna zadruga ako isplate dobit veću od propisane (član 6. stav 1).

(2) Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u privrednom društvu i poljoprivrednoj zadruzi novčanom kaznom od 600 KM do 1.800 KM.

Član 25.

(1) Novčanom kaznom od 1.000 KM do 3.000 KM kazniće se za prekršaj privredno društvo ili poljoprivredna zadruga ako ne sačini plan reinvestiriranja ili plan finansiranja društvene misije (član 6. stav 2).

(2) Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u privrednom društvu i poljoprivrednoj zadruzi novčanom kaznom od 300 KM do 900 KM.

Član 26.

(1) Novčanom kaznom od 1.000 KM do 3.000 KM kazniće se za prekršaj društveno preduzeće ako:

- 1) ne obavijesti Ministarstvo o promjeni podataka (član 10. stav 3),
- 2) ne pribavi mišljenja zaposlenih radnika (član 13. stav 1),
- 3) ne učini akte dostupnim javnosti (član 14),
- 4) ne navede ugovore i projekte u izvještaju o ostvarivanju društvene misije (član 15. stav 2),
- 5) ne čuva ugovore, projekte i ostalu dokumentaciju u propisanom roku (član 15. stav 3),
- 6) ne dostavi akte Ministarstvu u propisanim rokovima (član 15. stav 4).

(2) Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u društvenom preduzeću novčanom kaznom od 300 KM do 900 KM.

Član 27.

Ministar će u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovog zakona donijeti:

- 1) Pravilnik o sadržaju i obliku zahtjeva za sticanje statusa društvenog preduzeća (član 8. stav 9),
- 2) Pravilnik o sadržaju i vođenju Registra društvenih preduzeća (član 10. stav 4).

Član 28.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srpske“.

Broj:
Datum:

PREDSJEDNIK
NARODNE SKUPŠTINE

Nedeljko Čubrilović

OBRAZLOŽENJE
NACRTA ZAKONA O DRUŠTVENOM PREDUZETNIŠTVU
REPUBLIKE SRPSKE

I USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u Amandmanu XXXII na član 68. t. 6, 8. i 18. Ustava Republike Srpske, prema kojima Republika, između ostalog, uređuje i obezbjeđuje pravni položaj preduzeća i drugih organizacija, osnovne ciljeve i pravce privrednog razvoja, politiku i mjere za usmjeravanje razvoja, kao i druge odnose od interesa za Republiku. Takođe, prema članu 70. Ustava, Narodna skupština donosi zakone, druge propise i opšte akte.

II USKLAĐENOST SA USTAVOM, PRAVNIM SISTEMOM I PRAVILIMA NORMATIVNOPRAVNE TEHNIKE

Prema Mišljenju Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo, broj: 22.03-020-4081/20 od 25. februara 2021. godine, ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u Amandmanu XXXII na član 68. t. 6, 8. i 18. Ustava Republike Srpske, prema kojima Republika, između ostalog, uređuje i obezbjeđuje pravni položaj preduzeća i drugih organizacija, osnovne ciljeve i pravce privrednog razvoja, politiku i mjere za usmjeravanje razvoja, kao i druge odnose od interesa za Republiku. Takođe, prema članu 70. Ustava, Narodna skupština donosi zakone, druge propise i opšte akte.

Razlozi za donošenje ovog zakona sadržani su u potrebi uređenja materije društvenog preduzetništva, a koje je, kao jedan od ciljeva, navedeno i u strateškim dokumentima Republike Srpske.

Ovim zakonom uređuju se pojam, ciljevi i načela društvenog preduzetništva, uslovi i postupak za sticanje statusa društvenog preduzeća, vođenje registra društvenih preduzeća, zadaci i način rada Savjeta za razvoj društvenog preduzetništva, kao i druga pitanja od značaja za društveno preduzetništvo u Republici Srpskoj.

Cilj ovog zakona je korišćenje potencijala društvenog preduzetništva radi održivog ekonomskog i društvenog rasta i razvoja Republike.

Društveno preduzetništvo je organizovana privredna djelatnost koja se zasniva na tržišnim principima, a kojim se stvaraju mogućnosti za rješavanje socijalnih, zdravstvenih, kulturnih, ekonomskih, ekoloških ili drugih društvenih problema pojedinih grupa građana, uže ili šire zajednice, kao i sprečavanja nastajanja i otklanjanje posljedica društvene isključenosti i jačanja društvene solidarnosti.

Društveno preduzeće je pravno lice organizovano u formi privrednog društva, fondacije, udruženja građana, zadruge i ustanove, koje obavlja privrednu djelatnost radi ostvarivanja društvenih i socijalnih interesa uže ili šire zajednice. Društveno preduzeće svoju misiju ostvaruje na jedan od sljedećih načina: zapošljavanjem kategorija lica koja se teže zapošljavaju, obavljanjem poslova u bilo kojoj djelatnosti kojim se ostvaruju društveni ciljevi i finansiranjem projekata pravnih lica kojim se ostvaruju društveni ciljevi.

Status društvenog preduzeća stiče se na osnovu zahtjeva za sticanje ovog statusa, koji se podnosi Ministarstvu privrede i preduzetništva. U slučaju da se u sprovedenom postupku utvrdi da podnosilac zahtjeva ispunjava uslove propisane ovim zakonom, ministar donosi rješenje o sticanju statusa društvenog preduzeća.

Ovaj sekretarijat uputio je određene sugestije koje su se odnosile na sistematiku ovog zakona, kao i na poboljšanje predloženog teksta, koje je obrađivač prihvatio i u ugradio u

tekst Zakona. Takođe, konstatuje se da je ovaj nacrt usklađen sa Pravilima za izradu zakona i drugih propisa Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 24/14).

Budući da je Republički sekretarijat za zakonodavstvo utvrdio da je ovaj nacrt usklađen sa Ustavom, pravnim sistemom Republike i Pravilima za izradu zakona i drugih propisa Republike Srpske, mišljenja smo da se Nacrt zakona o društvenom preduzetništvu Republike Srpske može uputiti dalje na razmatranje.

III USKLAĐENOST S PRAVNIM PORETKOM EVROPSKE UNIJE

Prema Mišljenju Ministarstva za evropske integracije i međunarodnu saradnju broj: 17.03-020-702/21 od 1. marta 2021. godine, a nakon uvida u propise Evropske unije (EU) i analize Nacrta zakona o društvenom preduzetništvu Republike Srpske, nisu ustanovljeni izvori prava relevantni za predmet uređivanja dostavljenog nacrta. Zbog toga u Izjavi o usklađenosti stoji ocjena „Neprijemljivo“.

U dijelu ostalih izvora prava EU, obrađivač je konsultovao Mišljenje Evropskog privrednog i socijalnog odbora (EPSO) o društvenom preduzetništvu i društvenim preduzetnicima iz 2012. godine¹.

Prema EPSO, društveni preduzetnici predstavljaju bitan faktor i potrebno je da oni budu uključeni u kreiranje javnih politika i programa namijenjenih razvoju preduzetništva. U tom smislu, obrađivač je kao prvo načelo u razvoju društvenog preduzetništva predvidio „uključenost i transparentnost koja se odnosi na učešće zainteresovanih strana u kreiranju politika i strateških pravaca razvoja društvenog preduzetništva, a svi podaci, rezultati i ocjene efekata podrške društvenim preduzećima su transparentni i dostupni javnosti“.

IV RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Imajući u vidu da je povećanje zaposlenosti stanovništva osnovni uslov za podizanje životnog standarda, smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti, ovaj zakon bavi se društvenim preduzetništvom i društvenim preduzećima težeći da se ova oblast pravno uredi u Republici Srpskoj.

Moderni koncept društvenog preduzetništva direktno je u vezi sa razvojnim dokumentima Evropske unije, posebno sa EU Strategijom za rast i razvoj 2020, ali i sa strateškim dokumentima Republike Srpske.

Republika Srpska se u strateškim dokumentima opredijelila za razvoj preduzetništva tako da je društveno preduzetništvo jedan od zacrtanih ciljeva i u Omladinskoj politici Republike Srpske od 2016. do 2020. godine, Strategiji zapošljavanja Republike Srpske 2016–2020. godine, Strategiji razvoja malih i srednjih preduzeća Republike Srpske za period 2016–2020. godina, Akcionom planu za unapređenje položaja žena na selu Republike Srpske i Strategiji unapređenja društvenog položaja lica sa invaliditetom u Republici Srpskoj 2017–2026.

U Studiji o eko-sistemu za razvoj društvenih preduzeća u Hrvatskoj i zemljama Zapadnog Balkana, koju je podržala Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) i Fond za poslovno-tehničku saradnju Tajvana i EBRD-a, većina preporuka ide u pravcu aktivnijeg angažmana vlada ovih zemalja u podršci razvoju društvenog preduzetništva, iniciranju formiranja institucionalnih tijela za koordinaciju aktivnosti u ovoj oblasti i izgradnji adekvatnog pravnog okvira za regulisanje poslovanja društvenih preduzeća. Zato je cilj ovog zakona stvaranje podsticajnog okruženja za nastanak, rast i razvoj društvenog preduzetništva.

¹ Opinion of the EESC on social entrepreneurship and social enterprise, 2012.

Evropska komisija je društveno preduzeće definisala kao subjekat u ekonomiji čiji je glavni cilj da ostvari društveni uticaj, prije nego da donosi profit svojim vlasnicima ili akcionarima. Preduzeće posluje tako što proizvodi dobra i pruža usluge na tržišnim principima i koristi svoju dobit prvenstveno za postizanje društvenih ciljeva. Za razliku od tradicionalnog preduzetništva, čiji je primarni cilj ostvarivanje i uvećavanje profita, u fokusu društvenog preduzetništva je zadovoljavanje društvenih potreba. Stoga, društveno preduzetništvo predstavlja značajnu pokretačku snagu za cjelokupni razvoj.

U praksi društvenog preduzetništva na prostorima Balkana prisutna je dilema kako engleski pojam „social entrepreneurship“ upotrijebiti na lokalnim jezicima. Naime, ukoliko se koristi pojam „društveno preduzetništvo“, što bi bilo ispravno, onda se javlja problem da bi oblik organizovanja društvenog preduzetništva trebao da bude „društveno preduzeće“, koji, s obzirom na prošlost, asocira na nekadašnja društvena preduzeća, odnosno ne vlasnički oblik svojine. S druge strane, izraz „socijalni“ u pravilu veže se za stanje pojedinca ili grupe koji su u ugroženom položaju, tako da bi se definisanje pojma „socijalno preduzetništvo“ moglo shvatiti isključivo kao oblik preduzetništva koji se odnosi samo na ugrožene grupe i njihove probleme, dok bi dimenzija preduzetništva koja se odnosi na rješavanje drugih društvenih problema mogla ostati izvan fokusa interesovanja. U Republici Hrvatskoj je prihvaćen pojam društveno preduzetništvo, dok se u Republici Srbiji koristi pojam socijalno preduzetništvo. Ministarstvo privrede i preduzetništva i Vlada Republike Srpske su se opredijelili za društveno preduzetništvo jer se tim pojmom mnogo bolje izražava cilj koji se želi postići, a to je uticaj ili rezultat od koristi za društvo. Osim toga, korišćenjem pojma „društveno“ omogućava se da se društvena preduzeća osnivaju i u oblastima koje se ne odnose samo na socijalnu zaštitu i zapošljavanje, već i ostvarenje opšte društvene koristi i u drugim oblastima.

Društveno preduzetništvo do sada nije regulisano u posebnom pravnom aktu, odnosno zakonu, ali se ne može reći da društveno preduzetništvo nije zastupljeno u Republici Srpskoj. Naime, veliki broj elemenata koji čine suštinu društvenog preduzetništva nalazi se u primjeni i djelimično je regulisano zakonskim propisima iz različitih oblasti: Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju invalida („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 37/12 i 82/15), Zakon o udruženjima i fondacijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 52/01 i 42/05), Zakon o socijalnoj zaštiti („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 37/12, 90/16, 94/19 i 42/20), Zakon o poljoprivrednim zadrugama („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 73/08, 106/09 i 78/11) i Zakon o razvoju malih i srednjih preduzeća („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 50/13 i 84/19).

Svaki od navedenih zakona na određeni način bavi se ovom problematikom, ali se donošenjem Zakona o društvenom preduzetništvu Republike Srpske želi ubrzati razvoj ove oblasti.

Iako postoje različita tumačenja društvenog preduzetništva od države do države ipak postoje zajedničke karakteristike društvenog preduzetništva. Za razliku od tradicionalnog preduzetništva, gdje je primarni cilj ostvarivanje i maksimizacija profita, u fokusu društvenog preduzetništva je zadovoljenje društvenih potreba. Zato društveno preduzetništvo predstavlja značajnu pokretačku snagu društvenog i ekonomskog razvoja. Na osnovu sprovedenih analiza utvrđeno je da ne postoji samo jedan oblik društvenog preduzeća. Mnoga od njih funkcionišu kao društvene zadruge, neka su registrovana kao privatna društva ograničene odgovornosti ili akcionarska društva, a mnoga društvena preduzeća posluju u obliku neprofitnih organizacija raznih tipova. Bez obzira na razlike u obliku organizovanja, zajedničke karakteristike društvenog preduzetništva su:

– doprinosi rješavanju društvenih problema ili povećanju društvene koristi i doprinosu zajednici, a ne rješavanju isključivo individualnog ili grupnog problema ili uvećanju imovine (profita),

– riječ je o preduzetničkoj aktivnosti koja je samoodrživa i koja stvara novu vrijednost na tržištu roba i usluga,

– ostvareni profit koristi se prvenstveno za ostvarivanje društvenih ciljeva i reinvestira se u poslovanje ili direktno raspoređuje za društvenu korist,

– upravljanje poslovanjem je u skladu sa najboljim poslovnim praksama, dok je odlučivanje o bitnim pitanjima poslovanja zasnovano na participativnoj demokratiji,

– postoji određeni sistem nadzora, tj. kontrole (unutrašnji ili vanjski) kojim se kontroliše ispunjavanje društvene misije.

Ova preduzeća, tradicionalno, imaju probleme u pristupu izvorima finansiranja, i to najčešće zbog: opšteg nerazumijevanja misije društvenih preduzeća (predstavljaju visoki nivo rizika za uobičajena ulaganja banaka), neprofitne usmjerenosti (profit nije primarni cilj investicija), nepoznavanja funkcionisanja i visokog stepena rizika kod novih društvenih preduzeća. Inače, najčešći izvori finansiranja društvenih preduzeća su: donatorstvo pojedinih članova, odnosno osnivača, pokloni, pomoć države, javni izvori finansiranja i samofinansiranje. U razmišljanju o finansiranju društvene ekonomije potrebno je razlikovati finansiranje sistema društvene ekonomije od finansiranja društvenih preduzeća.

Finansiranje sistema društvene ekonomije znači, prije svega, obezbjeđivanje svih preduslova koji će na određenom području omogućiti uspostavljanje odgovarajućeg društvenog modela. Za ove namjene na raspolaganju su evropski strukturni fondovi, za sve članice EU i pretpristupni fondovi namijenjeni budućim i potencijalnim članicama Evropske unije.

Posmatrano po oblastima djelovanja, u Evropskoj uniji se društvena preduzeća razvrstavaju u tri grupe:

– društvena preduzeća koja pružaju socijalne usluge ugroženim kategorijama stanovništva ili usluge od javnog interesa,

– društvena preduzeća koja se bave radnom integracijom pripadnika teško zapošljivih i marginalizovanih društvenih grupa,

– društvena preduzeća koja rade u oblastima netipičnim za društvenu ekonomiju, ali ostvarenu dobit većinski usmjeravaju na rješavanje problema od šireg društvenog interesa.

Imajući u vidu koristi i prednosti društvene ekonomije, više ne postoji dilema da li je društvena ekonomija moguća i da li je treba razvijati, već je osnovno pitanje kako je razvijati i na koji način stimulisati. Naročito ako uzmemo u obzir specifičnost ciljeva i principa na kojima ona počiva. Naime, društvena ekonomija počiva na tradicionalnim moralnim vrijednostima kao što su: povjerenje, solidarnost, požrtvovanost, pravičnost, iskrenost, otvorenost, odgovornost, demokratičnost. To znači da je bitan društveni sistem vrijednosti, koji se stvara u dužem vremenskom periodu, zatim istorija, kultura, tradicija. Ovi elementi su mnogo značajniji od raspoloživosti sredstava i drugih podsticajnih mehanizama. Zbog toga postoje razlike u raširenosti i stepenu razvijenosti društvene ekonomije, te različiti organizacioni oblici i modeli razvoja društvene ekonomije. To je i razlog da se uspješni modeli i primjeri društvene ekonomije iz jedne zemlje u drugu ne mogu kopirati i jednostavno prenositi. Pri odlučivanju o razvoju društvene ekonomije naročito važno je poznavati iskustvo drugih zemalja, posebno onih u kojima je društvena ekonomija razvijena, kao i prilike u sopstvenoj sredini. Najvažniji kvalitet i, istovremeno, najvažniji uslov za razvoj društvene ekonomije je razvijen društveni kapital (znanje i međusobna povezanost). Visok nivo društvenog kapitala omogućava društvenom preduzetništvu visok stepen kreativnosti i otvorenosti za oblikovanje novih proizvoda i usluga. Tako je moguće uspješno zadovoljiti one potrebe pojedinaca i zajednice koje ne može obezbijediti ni javni sektor ni profitno usmjeren privatni sektor.

Društveno preduzetništvo može da bude jedan od ključnih faktora unapređenja opšte socijalne i ekonomske politike u Republici Srpskoj. U društvenim preduzećima može da se

zaposli veliki broj socijalno i ekonomski isključenih, čime se pruža značajna podrška privredi, a smanjuje teret socijalnih davanja. Zbog izuzetno velikih društvenih potreba, neophodno je podsticati osnivanje i rad društvenih preduzeća koja svoje poslovanje zasnivaju na tržišnim principima, a koja profit preusmjeravaju u društvenu svrhu. Zbog toga potrebno je urediti ovu oblast, tako da su jasno određene uloge i nadležnosti društvenih preduzeća, zakonodavca, republičke i lokalne vlasti, koordinacionih tijela, kontrolnih tijela i drugih.

Za efikasan treći sektor, koji uključuje i društvenu ekonomiju, neophodna su stabilna partnerstva sa javnim i privatnim (profitnim) sektorom. Udruženja građana u značajnoj mjeri imaju izgrađene ljudske i materijalne kapacitete, znanja i iskustva koja mogu doprinijeti razvoju društvenog preduzetništva. Međutim, nedostaje znatno veća spremnost da se orijentišu ka ostvarivanju prihoda kroz pružanje usluga i preduzetničke aktivnosti. Iz tog razloga neophodna je podrška javnog sektora za jačanje preduzetničkih kapaciteta, čime bi se oživjelo društveno preduzetništvo. Razvoj društvenog preduzetništva uslovljen je razumijevanjem značaja trećeg sektora za ekonomiju i društveni uticaj i rezultat.

Sumirajući sve navedeno treba imati u vidu:

- da je društveno preduzetništvo prepoznato kao jedan od osnovnih socioekonomskih instrumenata kojim se uspješno rješavaju ekonomski i socijalni problemi društva, vrši socijalna i društvena inkluzija ugroženog stanovništva, a time i poboljšava društvena kohezija,

- da društveno preduzetništvo i društvena preduzeća čine vodeću društvenu snagu na polju stvaranja nove vrijednosti i razvoja ekonomskih aktivnosti u društvenom sektoru, na području društvenih inovacija, ekologije i održivog razvoja,

- da su gotovo sve evropske države svoje ekonomske i socijalne politike usmjerile ka razvoju društvenog preduzetništva kao jednog od glavnih generatora novog zapošljavanja,

- da se društveno preduzetništvo do sada razvijalo pod uticajem trenutnih potreba i sredstava koja su bila na raspolaganju od međunarodnih donatora, te da je i u takvim uslovima civilni sektor izrastao u značajnu snagu koja može biti oslonac za dalji razvoj društvenog preduzetništva,

- da je podsticanje društvenog preduzetništva i kreiranje pravnog okvira za njegov nesmetan razvoj jedan od ključnih elemenata za dalje jačanje preduzetničkog ambijenta u Republici Srpskoj.

Tekst Zakona o društvenom preduzetništvu Republike Srpske izraz je opredijeljenosti Vlade Republike Srpske, ali i svih zainteresovanih aktera, da se unaprijedi pravno okruženje kojim se podstiče i razvija ova važna grana ekonomije budućnosti.

V OBRAZLOŽENJE PREDLOŽENIH RJEŠENJA

Članom 1. određuju se predmet i oblast koja se uređuje ovim zakonom.

Članom 2. definiše se cilj ovog zakona.

Članom 3. utvrđena su načela na kojim se zasniva razvoj društvenog preduzetništva i određuje se da upotreba gramatičkih izraza za označavanje muškog ili ženskog roda podrazumijeva oba pola.

Član 4. definiše društveno preduzeće, reguliše da društvena preduzeća korisnicima, bez diskriminacije po bilo kom osnovu, obezbjeđuju svoje proizvode i usluge i utvrđuje da se na sva pitanja koja nisu regulisana ovim zakonom primjenjuju se posebni propisi.

Članom 5. definišu se pojmovi društvenog preduzetništva, društvene misije i cilja, propisuje se da se društvena misija ostvaruje na jedan od tri načina: zapošljavanjem lica koja spadaju u kategorije teže zapošljivih kategorija, i to isključivo dok im traje navedeni status, s obzirom na to da postoje kategorije koje su promjenljive, obavljanjem poslova kojim se ostvaruju društveni ciljevi i finansiranjem projekata pravnih lica kojim se ostvaruju društveni

ciljevi. Prema tome, da bi određeno pravno lice steklo status društvenog preduzeća, neophodno je da društvenu misiju ostvaruje na jedan od navedenih načina.

Članom 6. propisuje se da za društvena preduzeća koja posluju u formi privrednih društava ili poljoprivrednih zadruga dio dobiti koji se isplaćuje vlasnicima ne može biti veći od 51% dobiti. Takođe, propisana je obaveza za privredno društvo, odnosno poljoprivrednu zadrugu, da izradi plan reinvestiranja ili plan finansiranja društvene misije za dio dobiti koji se ne isplaćuje vlasnicima.

Članom 7. propisani su uslovi za sticanje statusa društvenog preduzeća. Da bi se stekao status društvenog preduzeća neophodno je da je lice registrovano kao pravno lice, da ima sjedište na teritoriji Republike Srpske, da u odnosu na ukupan broj zaposlenih u radnom odnosu ima najmanje 30% lica koja pripadaju kategoriji lica koja se teže zapošljavaju, ukoliko društvenu misiju ostvaruju na osnovu zapošljavanja, da je osnovano isključivo s ciljem ostvarivanja društvene misije, da je navedeno ograničenje u raspodjeli ostvarene neto dobiti, da je utvrđeno participativno učešće zaposlenih prilikom donošenja odluka za čije je donošenje obavezno pribavljanje njihovog mišljenja i da je izražena društvena misija. Propisano je i da subjekti iz javnog sektora mogu u društvenom preduzeću imati do 49% vlasničkog udjela, kao i da javna preduzeća i javne ustanove ne mogu steći status društvenog preduzeća.

Članom 8. propisano je da se zahtjev za sticanje statusa društvenog preduzeća podnosi Ministarstvu privrede i preduzetništva i definisani su dokumenti koji se dostavljaju uz zahtjev, kao i rok u kojem se neophodno odlučiti po zahtjevu. Definisani su i pojam plana poslovanja, kao i šta svaki plan poslovanja, osnivački akt i statut obavezno sadrže. Takođe, propisano je i da ministar privrede i preduzetništva donosi Pravilnik o sadržaju i obliku zahtjeva za sticanje statusa društvenog preduzeća, u kojem će se detaljnije precizirati sadržaj zahtjeva. Propisuje se i obaveza Ministarstva privrede i preduzetništva da, po službenoj dužnosti, pribavi mišljenje nadležnog Ministarstva u pogledu ostvarivanja društvene misije za određeno pravno lice.

Članom 9. definiše se postupanje po zahtjevu za sticanje statusa društvenog preduzeća, i to na način da, ukoliko su ispunjeni postavljeni uslovi, Ministarstvo donosi rješenje o sticanju statusa društvenog preduzeća. Ukoliko pravno lice ne ispunjava uslove koji su propisani u ovom zakonu, Ministarstvo donosi rješenje o odbijanju zahtjeva.

Članom 10. propisuje se da Ministarstvo vodi Registar društvenih preduzeća, sadržaj Registara i obaveza za društveno preduzeće da obavijesti Ministarstvo o svakoj promjeni podataka koji su upisani u Registar. Takođe, propisano je i da ministar privrede i preduzetništva donosi Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra društvenih preduzeća, u kojem će se detaljnije precizirati sadržaj Registra i način na koji će Ministarstvo voditi Registar.

Članom 11. definiše se da društveno preduzeće može prestati sa poslovanjem prestankom rada i odlukom društvenog preduzeća da prestane obavljati djelatnosti u svrhu ostvarivanja društvene misije. Kada se donosi odluka da se više ne obavlja djelatnost u svrhu ostvarivanja društvene misije, preduzeće da bi prestalo sa poslovanjem na ovaj način mora ispuniti postavljen uslov da su realizovani svi ugovori, odnosno projekti na osnovu kojih su ostvarena prava na novčana i nenovčana sredstva. Ako je ispunjen postavljeni uslov, podnosi se Ministarstvu zahtjev za prestanak statusa društvenog preduzeća, uz navođenje ugovora i projekata na osnovu kojih je preduzeće ostvarilo pravo na novčana ili nenovčana sredstva i dostavljanje odluke o prestanku obavljanja djelatnosti u svrhu ostvarivanja društvene misije. Takođe, definisano je da u slučajevima kada su ispunjeni uslovi Ministarstvo donosi rješenje o prestanku statusa društvenog preduzeća i brisanju iz Registra, odnosno rješenje o odbijanju zahtjeva ukoliko postavljeni uslovi nisu ispunjeni.

Članom 12. određeno je da će Ministarstvo privrede i preduzetništva pozvati društvena preduzeća da usklade svoje poslovanje u roku od 90 dana ukoliko društveno preduzeće ne posluje u skladu sa ovim zakonom i svojim aktima u pogledu ostvarivanja društvene misije, raspodjele dobiti i obaveze donošenja plana poslovanja. Ministarstvo donosi rješenje o prestanku statusa i brisanju iz Registra za društveno preduzeće koje po pozivu ne uskladi svoje poslovanje, a društveno preduzeće gubi sve pogodnosti koje su vezane za taj status i ima obavezu da vrati sva budžetska sredstva i javnu imovinu koju je dobilo na osnovu tog statusa ako je njihov povrat predviđen u ugovorima, odnosno odlukama čije važenje nije isteklo u momentu prestanka statusa društvenog preduzeća. Takođe, određeno je da Ministarstvo na svojoj internet stranici objavljuje rješenja o prestanku statusa i brisanju iz Registra, a o navedenoj činjenici obavještava i sve ugovorne strane sa kojima pravno lice kojem je prestao status ima zaključene ugovore, kako bi se omogućila transparentnost i tačnost podataka.

Članom 13. utvrđuje se pribavljanje mišljenja zaposlenih radnika prilikom odlučivanja o raspodjeli neto dobiti društvenog preduzeća, sticanju ili raspolaganju imovinom velike vrijednosti i prestanku poslovanja u formi društvenog preduzeća. Svrha pribavljenog mišljenja je da se vidi razmišljanje zaposlenih radnika o određenom pitanju i nije neophodno da bude pozitivno. Utvrđeno je i da se osnivačkim aktom ili statutom određuje rok i način pribavljanja navedenog mišljenja, kao i mogućnost proširivanja učešća zaposlenih radnika i kod odlučivanja o drugim pitanjima iz djelokruga poslovanja društvenog preduzeća.

Članom 14. utvrđuje se obaveza društvenog preduzeća da sve svoje bitne dokumente koji se odnose na njegovo poslovanje učini dostupnim javnosti, osim onih koji su označeni kao javna tajna.

Članom 15. utvrđuje se obaveza društvenog preduzeća da, redovno ili vanredno po zahtjevu, Ministarstvu dostavljaju sve materijale od značaja za praćenje primjene ovog zakona. Naročito se ističe obaveza društvenog preduzeća da u izvještaju o ostvarivanju društvene misije navede ugovore i projekte na osnovu kojih je ostvareno pravo na novčana i nenovčana sredstva, kao i da se ugovori, projekti i ostala dokumentacija na osnovu koje je preduzeće ostvarilo pravo na novčana ili nenovčana sredstva čuvaju najmanje pet godina poslije njihovog isteka.

Čl. 16. do 18. uređuju se zadaci, sastav i organizacija Savjeta za društveno preduzetništvo Republike Srpske. Savjet je savjetodavno tijelo Vlade Republike Srpske, čiji članovi svojim radom, znanjem i iskustvom doprinose razvoju društvenog preduzetništva. Bitno je napomenuti da članovi Savjeta ne primaju naknadu za svoj rad.

Članom 19. određuje se strateški okvir za društveno preduzetništvo u Republici Srpskoj i utvrđuje se da Strategiju razvoja društvenog preduzetništva u Republici Srpskoj donosi Vlada Republike Srpske.

Članom 20. definiše se da društveno preduzeće može da ostvaruje poreske i carinske povlastice i oslobađanja u skladu sa propisima o porezu, carinama i doprinosima, kao i oslobađanja od plaćanja različitih naknada, taksu ili članarina u skladu sa posebnim propisima. Definiše se i da društvena preduzeća koja ostvaruju društvenu misiju zapošljavanjem lica sa invaliditetom mogu ostvarivati posebne pogodnosti i oslobađanja u skladu sa Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju invalida. Navedeno je predviđeno i očekuje se da se drugim propisima omogući.

Članom 21. propisuje se da su društvena preduzeća od posebnog interesa za Republiku Srpsku i jedinice lokalne samouprave koje ih mogu podržavati sa različitim mjerama. Takođe, propisano je da jedinice lokalne samouprave mogu organizovati kontakt tačku za društveno preduzetništvo, čiji bi osnovni cilj bio povezivanje društvenih preduzeća i predstavljanje potencijalnim investitorima. Na nivou Republike Srpske kontakt tačka je Ministarstvo privrede i preduzetništva.

Članom 22. propisuje se da za pružanje finansijske podrške društvenim preduzećima Republika Srpska i jedinice lokalne samouprave mogu osnovati Fond za društveno preduzetništvo. Odlukom o osnivanju Fonda bliže će se urediti djelatnost, funkcionisanje i poslovi Fonda, sredstva, izvor sredstava i uslovi pod kojim se koriste, lica koja mogu biti korisnici Fonda, kao i druga pitanja koja su od značaja za rad i poslovanje Fonda.

Članom 23. propisuje se da upravni nadzor nad primjenom ovog zakona i na osnovu njega donesenih propisa vrši Ministarstvo privrede i preduzetništva, dok inspekcijски nadzor nad primjenom vrši Republička uprava za inspekcijске poslove. Propisuje se i obaveza za inspektore da obavještavaju Ministarstvo privrede i preduzetništva o preduzetim mjerama prilikom ove vrste inspekcijskog nadzora.

Čl. 24. do 26. propisane su radnje koje se kvalifikuju kao prekršaji i za njih su predviđene novčane sankcije u skladu sa Zakonom o prekršajima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 63/14, 110/16 i 100/17).

Članom 27. definiše se rok u kojem će se donijeti podzakonski akti koji su neophodni za sprovođenje ovog zakona.

Članom 28. propisano je stupanje na snagu Zakona o društvenom preduzetništvu Republike Srpske i njegovo objavljivanje.

VI PROCJENA UTICAJA ZAKONA, DRUGIH PROPISA I OPŠTIH AKATA NA UVOĐENJE NOVIH, IZMJENU ILI UKIDANJE POSTOJEĆIH FORMALNOSTI KOJE OPTEREĆUJU PRIVREDNO POSLOVANJE

Ministarstvo privrede i preduzetništva, kao obrađivač ovog zakona i organ nadležan za davanje mišljenja o procesu procjene uticaja propisa (PUP) u postupku izrade zakona, konstatuje sljedeće:

U obrascu o sprovođenju skraćenog PUP-a u pripremi i izradi Nacrta zakona o društvenom preduzetništvu Republike Srpske analizirano je postojeće stanje, utvrđen je problem i ciljevi koji se žele postići donošenjem zakona i isti su sastavni dio „Razloga za donošenje zakona“.

Procijenjen je uticaj ovog nacrta na poslovno okruženje, javne budžete i životnu sredinu, kao i socijalni uticaji.

Kada je u pitanju uticaj na poslovno okruženje, utvrđeno je da su gotovo sve evropske države svoje ekonomske i socijalne politike usmjerile ka razvoju društvenog preduzetništva kao jednog od glavnih generatora novog zapošljavanja, te se očekuje da i u Republici Srpskoj društvena preduzeća mogu da zapošljavaju veliki broj socijalno i ekonomsko isključenih lica, čime se pruža značajna podrška privredi, a smanjuje teret socijalnih davanja. Riječ je o preduzetničkoj aktivnosti koja je samoodrživa i koja stvara novu vrijednost na tržištu roba i usluga, a ostvareni profit koristi se prvenstveno za ostvarivanje društvenih ciljeva i reinvestira se u poslovanje ili direktno raspoređuje za društvenu korist.

U vezi sa uticajem na javne budžete, najčešći izvori finansiranja društvenih preduzeća su: donatorstvo pojedinih članova, odnosno osnivača, pokloni, pomoć države, javni izvori finansiranja i samofinansiranje. Republika Srpska i jedinice lokalne samouprave mogu aktivno podržavati osnivanje i poslovanje društvenih preduzeća integrišući u svoje strateške dokumente razvojnog i inkluzivnog karaktera konkretne mjere infrastrukturne, administrativne, finansijske, promotivne, obrazovne i druge vrste podrške. Dugoročno posmatrano, ovaj nacrt imaće pozitivan uticaj na javne budžete jer će se kroz uspostavljanje društvenih preduzeća smanjiti socijalna davanja koja se iz javnih budžeta izdvajaju za ugrožene kategorije stanovništva, teško zapošljive i marginalizovane društvene grupe.

U pogledu socijalnih uticaja, društveno preduzetništvo prepoznato je kao jedan od osnovnih socioekonomskih instrumenata kojim se uspješno rješavaju ekonomski i socijalni

problemi društva, vrši socijalna i društvena inkluzija ugroženog stanovništva, a time i poboljšava društvena kohezija. Društvenim preduzetništvom se bave različiti poslovni subjekti kojima profit nije jedini cilj, već je u pitanju jedan širi društveni angažman koji uključuje razne oblike društvene podrške (npr. ulaganje profita društvenih preduzeća u stipendiranje učenika i studenata, izgradnja i sanacija igrališta, objekata za sportske i kulturne aktivnosti, organizovanje akcija uređenja vodotokova, zelenih površina i zbrinjavanje otpada s ciljem očuvanja životne sredine i zdravlja ljudi i slično). Društveno preduzetništvo može da bude jedan od ključnih faktora unapređenja opšte socijalne i ekonomske politike u Republici Srpskoj, jer se ono bavi prepoznavanjem i rješavanjem društvenih izazova kao što su isključenost, siromaštvo i nezaposlenost, uz primjenu inovativnih metoda i strategija baziranih na tržišnim principima poslovanja.

Nacrt neće imati direktnog uticaja na životnu sredinu.

Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog nacrta zakona vrši Ministarstvo privrede i preduzetništva Republike Srpske.

Nacrtom ovog zakona uvodi se nova formalnost koja se ogleda u obavezi pravnih lica, koja žele steći status društvenog preduzeća, da podnesu zahtjev Ministarstvu privrede i preduzetništva, koje kao nadležni organ, svojim rješenjem, odlučuje o sticanju statusa društvenog preduzeća ili odbijanju zahtjeva za sticanje statusa društvenog preduzeća. Svrha uvođenja ove formalnosti je sticanje statusa društvenog preduzeća i svih prednosti koje ovaj status donosi.

Ministarstvo privrede i preduzetništva je, prilikom primjene skraćenog procesa procjene uticaja propisa, postupilo u skladu sa metodologijom propisanom u t. VI i VIII Odluke o sprovođenju procesa procjene uticaja propisa u postupku izrade propisa.

VII UČEŠĆE JAVNOSTI I KONSULTACIJE U IZRADI ZAKONA

U skladu sa Smjernicama za postupanje republičkih organa uprave o učešću javnosti i konsultacijama u izradi zakona („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 123/08 i 73/12), Ministarstvo privrede i preduzetništva je tekst Nacrta zakona o društvenom preduzetništvu Republike Srpske objavilo na internet stranici Ministarstva, te je tako bio dostupan svim zainteresovanim organima, organizacijama i pojedincima.

U izradi ovog dokumenta učestvovali su predstavnici Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite, Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite, Ministarstva finansija, Razvojne agencije Republike Srpske, Privredne komore Republike Srpske, Unije udruženja poslodavaca Republike Srpske, Gender centra Republike Srpske, udruženja građana i drugih zainteresovanih lica.

Podršku izradi zakona dao je projekat „Doprinos organizacije civilnog društva razvoju društvenog preduzetništva“ koji finansira Evropska unija a implementiraju Fondacija Lara Bijeljina i Fondacija lokalne samouprave Sarajevo. Prednacrt zakona je prezentovan javno u Banjoj Luci i Istočnom Sarajevu.

Pored toga, u izradi ovog zakona pribavljena su mišljenja resornih ministarstava, organizacija i nevladinog sektora.

VIII FINANSIJSKA SREDSTVA I EKONOMSKA OPRAVDANOST DONOŠENJA ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nisu potrebna dodatna sredstva iz budžeta Republike Srpske.

Ekonomska opravdanost društvenog preduzetništva može da utiče na unapređenje opšte socijalne i ekonomske politike u Republici Srpskoj. U društvenim preduzećima može

da se zaposli veliki broj socijalno i ekonomski isključenih, čime se pruža značajna podrška privredi, a smanjuje teret socijalnih davanja.

Društveno preduzetništvo je prepoznato kao jedan od ključnih instrumenata za uspješno rješavanje ekonomskih i socijalnih problema društva i socijalne inkluzije ugroženog stanovništva. Gotovo sve evropske države svoje ekonomske i socijalne politike usmjerile su ka razvoju društvenog preduzetništva kao jednog od glavnih generatora novog zapošljavanja.

Budući da standardne ekonomske i socijalne politike koje se vode u domenu zapošljavanja, socijalne inkluzije i razvoja ne mogu dati one rezultate i efekte koji su stanovništvu u ekonomskom i društvenom kontekstu potrebni, potrebno je kreirati novi društveni i preduzetnički ambijent i nove, inovativne ekonomske i socijalne politike koje mogu dati bolji rezultat u razvoju preduzetništva i stvaranju nove vrijednosti.

S tim u vezi, podsticanje društvenog preduzetništva i kreiranje pravnog okvira za njegov nesmetan razvoj jedan je od ključnih elemenata za kreiranje tog novog i povoljnijeg ambijenta.